

בתי המשפט

ת.א. 085608/01

בית משפט השלום תל אביב-יפו

22/07/2003

בפני: כב' השופט משה סובל

בעניין: אוניברסיטת תל-אביב

תובעת

נ ג ד

שטויר יהודה

נתבע

פסק דין

כללי

1. תיק זה עניינו תביעתה של התובעת כנגד הנתבע לתשלום שכר לימוד לשנת הלימודים תש"ס עבור רישום ל- 29 שעות לימוד סמסטריאליות (ש"ס) במסגרת הפקולטה למשפטים לקבלת התואר מוסמך במשפטים.

במסגרת הסדר דיוני ויתרו ב"כ הצדדים באופן הדדי על חקירות נגדיות של המצהירים והגישו סיכומים בכתב.

המחלוקת הבסיסית מתמקדת בשאלה האם נרשם הנתבע ללימודים ל- 29 ש"ס כטענתה של התובעת או שנרשם רק ל- 4 ש"ס כטענתו של הנתבע.

מסיכומי הצדדים ברור כי הנתבע השתתף בפועל בשני קורסים בלבד בהיקף כולל של 4 ש"ס (דיני פטנטים וסמנריון הכנת תיזה) ולמרות זאת טוענת התובעת כי שכר הלימוד לא נקבע עפ"י הקורסים בהם משתתף תלמיד בפועל אלא עפ"י הקורסים להם נרשם, שכן אין לתובעת יכולת לפקח על ההשתתפות הפעילה בקורסים.

עובדה נוספת שאיננה שנויה במחלוקת כי בתאריך 9.1.2000 שילם הנתבע בכרטיס אשראי סך של 5,680 ₪.

בתי המשפט

ת.א. 085608/01

בית משפט השלום תל אביב-יפו

22/07/2003

בפני: כב' השופט משה סובל

לטענתו של הנתבע תשלום זה היווה את כל שכר הלימוד שנדרש לשלם עפ"י הקורסים להם נרשם ומאידך טוענת התובעת כי התשלום הינו תשלום ע"ח שכר הלימוד הכולל, שקוזז מיתרת החוב הנתבעת.

גרסת התובעת

2. עפ"י רשומות הלימודים שהוגשו נרשם הנתבע בשנת תשנ"ח ל- 22 ש"ס בשנת תשכ"ט ל- 4 ש"ס ובשנת תש"ס נרשם ל- 29 ש"ס.

עד לשנת תש"ס עמד הנתבע בהצלחה ב- 16 ש"ס בלבד. המכסה המחייבת לקבלת התואר הינה 32 ש"ס ומכאן שבשנת תש"ס נותרו לנתבע עוד 16 ש"ס להשלמת התואר.

בשנת תש"ס הונהגה לראשונה שיטת רישום לקורסים באמצעות המחשב, שיטה הקרויה BIDDING לפיה נרשם התלמיד באופן ישיר ועצמאי באמצעות קוד אישי הידוע רק לו, וללא התערבות המזכירות.

כאמור נטען כי הנתבע נרשם ל- 29 ש"ס ולא הודיע במהלך השנה על הפסקת לימודים עפ"י התקנות.

שכר הלימוד נקבע עפ"י השעות בפועל להן נרשם הנתבע: 29 שעות לפי 638.75 ₪ לש"ס דהיינו סך כולל של 18,523.75 ₪ בתוספת הוצאות נלוות של אבטחה ורווחה.

3. התובעת מפנה בתצהירה לנוהלי הרישום, עפ"י התקנון אותו מאמץ כל תלמיד בטופס הרישום ולפיו, בין היתר, על המבקש להפסיק לימודיו להודיע על כך למרכז הרישום במסירה אישית או במכתב רשום. הנתבע לא הודיע על הפסקת לימודים בשום שלב.

בתי המשפט

ת.א. 085608/01

בית משפט השלום תל אביב-יפו

22/07/2003

בפני: כב' השופט משה סובל

באשר לשיטת הרישום מדגישה התובעת את הרישום באמצעות קוד אישי הידוע לתלמיד בלבד ואין תיעוד על הרשמה מאוחרת לקורסים בשיטה ידנית. בסיכומיו טוען ב"כ התובעת על מדיניות אי השפיטה עפ"י סעיף 33 לחוק החוזים (חלק כללי) על כך שאין ביהמ"ש מתערב בשיקול דעת מקצועי אקדמי של האוניברסיטה.

כמו כן נטען כי שיטת הרישום במחשב הינה שיטת רישום חד פעמית השונה משיטת התקשרות באינטרנט בין לקוח לבנק ששם מדובר בקשר מתמשך לביצוע עסקאות ועל כן אין זהות בין הדרישות שם לדרישות כאן.

כן נטען כי היה על הנתבע לפעול להקטנת הנזק, לבטל את הקורסים העודפים, אם נרשמו כאלה ע"י בדיקה של הרישום, בדיקת קורסים שנקלטו במערכת ותיקון תקלות, אם ארעו כאלה.

גרסת הנתבע

4. כאמור טוען הנתבע כי נרשם ל- 4 ש"ס בלבד בשנת תש"ס ולראיה שיש תעוד על השתתפותו רק בקורסים אלו, מבין כלל ש"ס אשר התובעת טוענת כי נרשם.

אין ממש בטענת החסינות עפ"י סעיף 33 לחוק החוזים, הן לגופו של עניין והן משום שיש בהעלאת הטענה משום הרחבת חזית.

עיקר הטענות בסיכומים מופנות לתקיפת רשומות הלימודים כראיה קבילה. ראשית נטען כי המסמכים שנתבקשו בעניין זה לא הומצאו ובמיוחד לעניין תוכנת הרישום כדי לבדוק את אמינותה והוראות הפעלתה (נספחים א', ב' לסיכומים).

דף הפלט של רשומות הלימודים אינו עומד בדרישת סעיף 6 3 (א) לפקודת הראיות בין היתר משום שהוכחות האלמנטים של הסעיף צריכה להיות מפורשת ומשאין הדבר כך יש לדחות את הראיה כבלתי קבילה.

בתי המשפט

ת.א. 085608/01

בית משפט השלום תל אביב-יפו

22/07/2003

בפני: כב' השופט משה סובל

5. לטענת התובעת כי היה על הנתבע לבטל במהלך השבועיים הראשונים של שנת הלימודים את הקורסים העודפים, מפנה ב"כ הנתבע לנספח ג' לתצהיר התובעת ולפיו ביום 1.9.99 חוייב הנתבע ב- 3,055 ₪ ורק ביום 1.6.00 חוייב בסך של 13,503 ₪.

מכאן עולה כי החיוב הראשון נעשה לפני תחילת שנת הלימודים ומבוסס על 4 ש"ס בדיוק, עפ"י נתוני מדור שכר הלימוד של התובעת ולו נרשם ל- 29 ש"ס כטענת התובעת היה הסכום צריך להיות בהתאם.

העובדה כי נדרש לשלם ושילם 5,680 ₪ נובעת מהוראת התקנות לפיו במקרה של חלקיות לימודים משלם התלמיד לא פחות מ- 50% משכ"ל בשנה. הסכום ששולם הוא אכן 50% משכר הלימוד, כמוסבר בנספח ג' לתצהיר.

עוד מפנה ב"כ הנתבע לעובדה כי עפ"י הראיות תשלום בכרטיס אשראי יכול להעשות רק לתשלום מלוא שכר הלימוד. הואיל ואין מחלוקת כי התשלום בוצע בכרטיס אשראי מכאן שהתשלום הווה תשלום מלא של שכר הלימוד ולא תשלום חלקי.

6. לטענת הקטנת הנזק, טוען הנתבע כי לא יכול היה לפעול להקטנת הנזק שהרי החיוב הוטל בחודש יוני 2000 ולו ידע על כך בינואר 2000 הרי שעפ"י התקנון עליו מסתמכת התובעת יכול היה לבטל את אותם קורסים עודפים ללא תוספת תשלום.

בנוסף טוען הנתבע כי לא הוזהר ע"י התובעת מפני הסכנות הטמונות ברישום באמצעות האנטרנט, כפי שמקובל במוסדות ציבור ובבנקים. לו היה מודע הנתבע לסיכונים, היה בוחר להירשם בדרך הרגילה.

ענייני שכר לימוד והרשמה אינם חוסים תחת העדר שפיטות של סעיף 33 לחוק החוזים שכן מדובר בעניינים חוזיים טהורים ולא בעניינים אקדמיים.

בתי המשפט

ת.א. 085608/01

בית משפט השלום תל אביב-יפו

22/07/2003

בפני: כב' השופט משה סובל

לבסוף מבקש ב"כ הנתבע שלא להתייחס לטענות שלא נטענו בתצהיר התובעת כגון שאין לתובעת יכולת לבדוק את הנוכחות בשיעורים ולדעת אם מי שנרשם לקורס אכן משתתף בו וכן הטענה כי לא ידוע לתובעת על תקלות במערכת הרישום בשנת תש"ס ועל כן לא סביר שדווקא כאן נפלה טעות ברישום של 29 ש"ס.

דיון והכרעה

7. נראה לי כי ב"כ הצדדים הרחיבו בסיכומיהם מעבר לצורך האמיתי לבירור המחלוקת נשוא התביעה.

השאלה המרכזית בה עלי להכריע היא השאלה האם הרימה התובעת את הנטל להוכיח כי הנתבע נרשם בשנת הלימודים תש"ס ל- 29 ש"ס.

מידת ההוכחה הנדרשת היא עפ"י המקובל במשפט אזרחי, מאזן ההסתברות או במילים אחרות גירסתו של מי מבין הצדדים מתקבלת יותר על הדעת כנכונה.

החלטתו של תקנון הרישום אין בו כדי להועיל לפתרון המחלוקת שכן מדובר בשיטת רישום חדשנית באמצעות מחשב שהחלה לפעול לראשונה בשנת תש"ס. הנתבע לא כופר בשיטת רישום זו, גם אם לא הובאה האפשרות בתקנון שכן זו הייתה שיטת רישום נוספת שהועמדה לשימוש הסטודנטים, בנוסף לשיטת הרישום המקורית והנתבע הוא שברור להשתמש בשיטת הרישום באינטרנט.

אין כל ממש בטענה כי ביהמ"ש מנוע מלבחון את סוגיית הרישום מכוח סעיף 33 לחוק החוזים (חלק כללי) שכן המחלוקת היא חוזית, כספית גרידא ואפילו לא דנה בלגיטימיות הרישום במחשב.

בתי המשפט

ת.א. 085608/01

בית משפט השלום תל אביב-יפו

22/07/2003

בפני: כב' השופט משה סובל

לא מצאתי ממש בטענת הנתבע על כי לא הוזהר ע"י התובעת מן הסכנות הטמונות ברישום באמצעות באינטרנט ואף לא מצאתי ממש בטענת התובעת כי בכל מקרה הייתה מוטלת על הנתבע החובה להקטין את נזקיו.

מחומר הראיות עולה כי החיוב בגין "הקורסים העודפים" הוטל במועד מאוחר (יוני 2000) ומכאן שבתקופת סמסטר א' בו ניתן להודיע על בטול קורסים, ללא תשלום נוסף, לא היה רישום כאמור שהנתבע יכול היה להתייחס אליו.

בנוסף, אם טוען הנתבע כי לא נרשם לאותם קורסים אמורים, הרי שאין עליו חובה לבטל קורסים להם כלל לא נרשם.

אם הכוונה בטענה היא כי כל מי שנרשם באמצעות האנטרנט חובה עליו לבדוק מה נקלט ומה נרשם בפועל, אזי לא מצאתי ביסוס לחובה זו.

אם מדובר בבדיקת הרשמה ובמיוחד בשנה הראשונה להפעלת השיטה ייתכן ומי שצריך היה לבצע בדיקה ולשלוח הודעות לנרשמים בדבר מה שנקלט במחשב האוניברסיטה היא התובעת עצמה.

באשר למתן אזהרה לנרשם באנטרנט, בהבדל ממוסד בנקאי או אחר בו הקשר הינו קשר מתמשך הרי כאן מדובר בפעולה חד פעמית של רישום, שימוש במחשב ובאינטרנט האמורים להיות מוכרים לנרשמים ועל כן לא מצאתי חובה ליתן אזהרה ובכל מקרה יכול היה הסטודנט כמו כן גם הנתבע להרשם בדרך הרגילה.

רשומה מוסדית - רשומות הלימודים

8. התובעת מבססת תביעתה על רשומות הלימודים, נספחים ב' לתצהיר התובעת. בהתאם לנספחים אלו נטען כי הנתבע נרשם ל- 29 ש"ס בשנת תש"ס.

בתי המשפט

ת.א. 085608/01

בית משפט השלום תל אביב-יפו

22/07/2003

בפני: כב' השופט משה סובל

הנתבע כאמור הכחיש לכל אורך הדרך כי נרשם ל- 29 ש"ס. האם בהגשת הרשימות האמורות ותצהיר העדות הראשית הוכיחה התובעת את טענתה - תביעתה, טרם שיהיה כלל צורך להתייחס לטענותיו של הנתבע.

סעיף 36 לפקודת הראיות (נוסח חדש) קובע קיומם של תנאים מצטברים על מנת שרשומה מוסדית תהא ראיה קבילה להוכחת אמיתות תוכנה בהליך משפטי. על התובעת להוכיח מפורשות כי נתקיימו כל התנאים המצטברים המתחייבים עפ"י הסעיף.

בחנתי את הנטען בסעיף התובעת לעניין זה :
סעיף 10 מפנה לרישומים ברשומות הלימודים, נספח ב'.

סעיף 15 מפרט את אופן הרישום באמצעות מחשב, רישום ע"י התלמיד ע"י קוד אישי ללא התערבות של המזכירות.

סעיף 24 המביא את החלטת ועדת הערעורים שדחתה את פנייתו של הנתבע וקבעה כי הרישום בשיטת הבידינג נעשה ע"י הקלדת קוד אישי הידוע לתלמיד בלבד.

סעיף 27. חוזר על שיטת הרישום בהקלדה אישית ואין סיבה שהמזכירות תרשום את הנתבע לקורסים עודפים ללא רצונו.

9. רשומה מוסדית, לרבות פלט מחשב, המשקף את הרישומים מהווים חריג לכלל הפוסל עדות שמיעה ויחד עם זאת חריג לכלל הראיה הטובה ביותר.

מכאן הכללים שנקבעו בסעיף 36 הנ"ל לקבלתה של ראיה כאמור.

לקבילותה של רשומה מוסדית נדרשים שני תנאים בסיסיים ותנאי נוסף מצטבר לקבלת רשומה שהיא פלט של מחשב: המוסד נוהג לערוך רישום של הארוע נשוא

בתי המשפט

ת.א. 085608/01

בית משפט השלום תל אביב-יפו

22/07/2003

בפני: כב' השופט משה סובל

הרשומה בסמוך להתרחשותו, דרך איסוף הנתונים והרישום יש בהם כדי להעיד על אמיתות תוכנה של הרשומה, דרך הפקת פלט המחשב יש בו כדי להעיד על אמיתותה והמוסד נוקט באורח סדיר באמצעי הגנה מפני חדירה לחומר המחשב ומפני שיבוש בעבודתו של המחשב.

התנאים האמורים, שהינם תנאים מצטברים מחייבים הוכחה מפני מומחה לדבר ומפני מי שיכול להעיד על רישום בפועל.

ראה בספרו של י. קדמי "על הראיות" חלק שני עמ' 697 - 710.

מעיון בספרו של המחבר קוזלובסקי "המחשב וההליך המשפטי - ראיות אלקטרוניות וסדרי דין", בפרק 10, המוזכר גם בסיכומיו של ב"כ הנתבע, עולה כי על מנת לקבל את הרשומה המוסדית בתור ראיה על בעל הדין להראות במפורש ובמפורט כי נתמלאו כל התנאים המצטברים שעפ"י סעיף 36. ההוכחה צריכה להיות בעדות מפורשת בין בע"פ ובין בתצהיר, ומקום שלא עומד מגיש הרשומה המוסדית בנטל יש לדחות את הראיה כבלתי קבילה.

עוד מעלה המחבר את החשש הקיים מפני חדירה לא מורשית למחשב שתגרום לשינוי המידע או לפגיעה בו באשר התקשורת המחשבת חשופה לחדירה בלתי מורשית למידע המאוכסן בה.

על מנת לעמוד בדרישת הסעיף ולהתגבר על החשש מפני שיבוש תוכנת המחשב, הרי שהוכחת הכשירות הטכנית של המערכת ואמצעי ההגנה והתפעול צריכה להיעשות על ידי איש טכני מקצועי הכשיר לכך.

10. תצהירה של התובעת שהוגש ע"י גב' דורית וייס, עובדת ביחידה לשכר לימוד, איננו ממלא אחר התנאים שבסעיף 36 האמור ואף לא במינימום בסיסי שיאפשר קבילותה של הרשומה המוסדית - רשומות הלימודים ובכל מקרה אין לרשומות אלו משקל בעיני כדי שעל פיהן יפסק הדין לזכותה של התובעת.

בתי המשפט

ת.א. 085608/01

בית משפט השלום תל אביב-יפו

22/07/2003

בפני: כב' השופט משה סובל

ההסבר היחיד בגירסתה של התובעת הוא כי הרישום נעשה בקוד אישי הידוע רק למשתמש ואין למערכת האוניברסיטה שליטה על הרישום. טענה זו צריכה היתה להיות מובאת מפיו של איש המחשבים של התובעת ולא מפיה של פקידה במדור שכר שכל עדותה מבוססת על נהלים ומסמכים. כפי שהצליח ב"כ הנתבע להראות, הרי שהקוד הסודי כלל איננו סודי שכן מופיע באופן גלוי על כל המסמכים.

גם אם דחוק בעיני לקבל אפשרות כי מאן דהוא ביקש להתנכל לנתבע ולשנות את הרישום לקורסים, הרי בהחלט תתכן טעות או שיבוש ברישום. אף ראוי לזכור כי מדובר בשיטת רישום חדשנית שהופעלה לראשונה בשנת תש"ס ולא שמעתי מפי עדת התביעה על נוהלי הפיקוח והביקורת שנקטו בעניין זה, פרט לטענה כללית כי לא היו תלונות מפי תלמידים אחרים.

11. לספק בדבר קבילות הרשומות מצטרפות נסיבות הפועלות להעדפת גירסתו של הנתבע. כנגד גירסתה של התובעת, גם אם יתקבלו רשומות הלימודים כראיה, הרי שלא נתנה התובעת תשובות לשאלות הכבדות שהעלה הנתבע:

- כיצד נעשה חיוב בספטמבר 1999 ע"ס של 3,045 ₪ בלבד ורק מיוני 2000 נרשם חיוב של 13,503 ₪, כאשר עפ"י מסמכי התובעת עצמה לא התבצע רישום ידני מאוחר אלא רישום אחד באמצעות האינטרנט.

- עפ"י נוהלי האוניברסיטה, כפי שהוכחו בתצהיר הנתבע, תשלום בכרטיס אשראי מתקבל רק לכל סכום שכר הלימוד. אין מחלוקת כי בינואר 2000 שילם הנתבע בכרטיס אשראי ואם התשלום לא היה עבור כל שכר הלימוד כיצד ומדוע הסכימה התובעת לאפשר את התשלום.

העובדה כי הנתבע למד בפועל בשני הקורסים של 4 ש"ס בלבד, וכך אף עולה מרישומי התובעת, מהווה כשלעצמה חיזוק לטענתו של הנתבע כי למד בקורסים שנרשם - 4 ש"ס בלבד.

בתי המשפט

ת.א. 085608/01

בית משפט השלום תל אביב-יפו

22/07/2003

בפני: כב' השופט משה סובל

סיכום

12. המסקנה המתבקשת מכל האמור לעיל היא כי התובעת לא הוכיחה תביעתה והתוצאה הישירה מכך היא דחייתה של התביעה. אני דוחה את התביעה ומחייב את התובעת לשלם לנתבע את הוצאות המשפט לרבות שכ"ט עו"ד בסך כולל של 2,000 ₪ בתוספת מע"מ כחוק.

המזכירות תשלח העתק פסק הדין לצדדים בדואר רשום עם אישור מסירה.
ניתן היום 20.7.03, בהעדר הצדדים.

משה סובל, שופט